

Het speelzand

De dikte van de zandlaag moet ongeveer 50 cm bedragen.

De bovenkant van deze laag moet gelijk zijn met het grondvlak buiten de zandbak. Hier volgen enkele richtlijnen om te bepalen welk zand geschikt is om mee te spelen.

- Het moet goed vormbaar zijn bij een zekere mate van vochtigheid
- Het mag niet 'geel afgeven' aan handen en kleren. Als dat het geval is, zit er teveel ijzer in het zand.
- Het gehalte organische stof (planten resten) moet laag zijn.

Meestal wordt duinzand of bergzand genoemd als het meest ideale om mee te spelen. Vraag bij nieuw zand op de kwaliteit en de winplaats om te voorkomen dat er vervuild zand gebracht wordt. Rivierzand is niet geschikt als speelzand; dit is namelijk te grof. Het wordt wèl gebruikt om bijvoorbeeld het grondvlak onder klimtoestellen en dergelijke te bedekken en als drainagezand.

Het afschermen van de bovenkant van de zandbak

De zandbak moet afgeschermd kunnen worden met een net of gaas om honden en katten te beletten het zand te bevuilen met uitwerpselen. De mazen van gaas of net moeten klein genoeg zijn om vooral katten tegen te houden. Het net moet strak gespannen zijn zodat het niet op het zand ligt.

Het net of gaas moet van stevig materiaal gemaakt zijn en bevestigd kunnen worden aan de rand van de zandbak. Hierbij is het belangrijk er op te letten dat de bevestigingsplaatsen van net of gaas geen gevaar bij het spelen opleveren.

Het beheren en gebruiken van zandbakken

Ondanks voorzorgsmaatregelen kunnen verontreinigingen ontstaan. Soorten verontreiniging kunnen zijn, afgevallen bladeren, etensresten, papier, honden en kattenuitwerpselen enzovoort.

Richtlijnen

- Geef een persoon de verantwoordelijkheid over het gebeuren in en om de zandbak.
- Alle zichtbare verontreiniging direct verwijderen. De omgeving van de zandbak schoonhouden.
- Na gebruik het gemorste zand terug in de zandbak scheppen. De zandbak kan op twee manieren worden schoongemaakt: door er nieuw zand in te doen of door het zand te 'stomen'.

Nieuw zand

Dit moet gebeuren:

- bij niet te verwijderen zichtbare vervuiling van het zand
- als kinderen 'vuil' uit de zandbak komen
- als dierlijke uitwerpselen zijn gevonden.

Als er nieuw zand komt, moet de oude laag wel volledig weggehaald worden; dus niet alleen de bovenlaag vervangen! Uiteraard gelden voor dit zand weer dezelfde richtlijnen als eerder beschreven.

Stomen van het zand

Er is een methode ontwikkeld om het zand in zandbakken onder zeilen te stomen, met een temperatuur van 160° C. Op een diepte van 60 cm. wordt dan nog een temperatuur van 66° C bereikt, mits er 4 uur gestoomd wordt. Deze behandeling is op te vatten als een vorm van pasteurisatie, waarbij bacteriën en worm-eieren gedood worden. Als daarna geen zorgvuldige maatregelen worden getroffen om honden en katten de toegang onmogelijk te maken, zal ongetwijfeld weer besmetting van het zand met bacteriën en worm-eieren optreden.

Een firma die is gespecialiseerd in stomen van zand is:

Leon van Zijl Speelmateriaal Constructiebedrijf

Postbus 33

5570 AA Bergeijk

Telefoon 0497 - 571 562

bij geen gehoor 040 - 204 03 49

De kosten hiervan zijn bij deze firma op te vragen.

Deze informatiefolder is ontwikkeld op verzoek van het Hoofdenoverleg AGZ van de GGD'en in Noord-Brabant en Zeeland

Tekst: Gezamenlijke GGD'en Noord-Brabant en Zeeland

mei 1996

Uitgave: GGD Eindhoven, Stadhuisplein 2,

telefoon (040) 238 94 44

Zandbakken

Informatiefolder voor ontwerpers en
beheerders van zandbakken

Deze informatie is bedoeld voor ontwerpers en beheerders van zandbakken van gemeenten, scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, naschoolse opvang, woningbouwverenigingen, tehuizen, inrichtingen en buurthuizen.

Het doel is richtlijnen te geven voor het maken en onderhouden van zandbakken om besmetting met spoolwormen voor spelende kinderen te voorkómen.

Bij de opzet van deze informatiefolder is gebruik gemaakt van de adviezen van de GGD, de Veterinaire Inspectie, het Rijks Instituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, de Faculteit Diergeneeskunde (Rijksuniversiteit Utrecht) en de Inspectie Gezondheidsbescherming.

Pedagogisch belang

Er kan geen twijfel bestaan over het belang van zandbakken voor opgroeiende kinderen (emotioneel, contact met bodem, vormen, knoeien, fantasie enzovoort). Soms blijkt de angst van omwonenden en ouders voor ziekten die via zandbakken kunnen worden opgelopen zó groot, dat er bij gemeenteraden en officiële instanties voor sluiting van de zandbak wordt gepleit. Het zou jammer zijn als de zandbakken verdwijnen op grond van een gesignaleerd probleem, waaraan veel valt te doen.

Aanleg van de zandbak

Met betrekking tot de aanleg van zandbakken is het verstandig rekening te houden met de volgende richtlijnen:

Grootte van de zandbak

In het algemeen kan gesteld worden dat grote zandbakken moeilijker schoon te houden zijn dan kleine zandbakken; exacte maten zijn niet te geven.

- Maak voor heel kleine kinderen (1 - 3 jaar) zandbakken van kleine afmetingen. Ze spelen nog veel alleen; in een klein cirkeltje om zich heen; ze kunnen zich 'verloren' voelen in zo'n grote zandbak.
- Grote kinderen (3 - 6 jaar) daar-en-tegen voelen zich ook prima in zandbakken die groter van oppervlakte zijn. Hun spel is ook anders, er wordt gebouwd en gegraven en er worden heuvels en dalen en wegen gemaakt; ze hebben meer ruimte nodig. Maar ook hier geldt: niet té groot; ook kinderen tot 6 jaar spelen nog vaak alleen. Grotere kinderen hebben nogal eens de neiging om elkaar onder te spitten. Kies daarom liever voor 2 kleinere zandbakken.

Plaats van de zandbak

De zandbak moet op een rustige plaats liggen. Bij voorkeur half in de schaduw, half in de zon. Kies als dit niet mogelijk is voor een plaats in de zon. Bij fel zonlicht kan een parasol geplaatst worden om te voorkomen dat kinderen verbranden. Plaats een zandbak nooit in een donkere hoek of op een vochtige plaats. Zorg voor een looppad rondom de zandbak van bijvoorbeeld een rubber- of betontegel.

Drainage

In alle gevallen zal het nodig zijn te zorgen voor een goede afwatering in de zandbak. Regenwater moet snel weg kunnen zakken in de bodem. De meest eenvoudige manier om een drainage-systeem te maken, is onder de zandlaag van 50 cm een laag van grof zand aan te brengen. Rivierzand is bijvoorbeeld goed te gebruiken. Tussen de twee lagen legt u een laag trottoirtegels met een extra ruimte tussen de tegels. Het water kan snel wegzakken tussen de kieren.

Materiaalgebruik

Aan het materiaal voor de aanleg van een zandbak worden de volgende eisen gesteld: duurzaam, hygiënisch, kindvriendelijk en milieuvriendelijk. De voorkeur gaat uit naar het gebruik van (recycled) kunststof elementen, die aan deze eisen voldoen. Een andere mogelijkheid is betonnen elementen, die door hun hardheid minder kindvriendelijk zijn. Geïmpregneerd hout wordt vaak gebruikt vanwege het kostenaspect. Dit materiaal is niet duurzaam noch hygiënisch of milieuvriendelijk. Splinters en spijkers zijn onveilig.

De rand van de zandbak moet bij voorkeur uit kunststof bestaan. Een rand voorkomt dat speelzand zich vermengt met grond en vuil buiten de bak. Een rand kan ook gebruikt worden als speel-oppervlak, of om op te zitten. Maak de rand niet hoger dan 25 cm. Een hogere rand heeft als nadeel dat kleine kinderen eraf kunnen vallen. De veiligheid van spelen in de zandbak kan verhoogd worden door om de zandbak rubber tegels te leggen. Bij een betonnen rand wordt het gebruik van scherpe hoeken sterk afgeraden.

Speelvlakken

Als de rand van de bak te smal is, is er geen goede speelrand; die kan dan in de bak zelf gemaakt worden, bijvoorbeeld door het plaatsen van enkele afgezaagde boomstammen, betonnen of kunststof poefs van minstens 30 cm. doorsnee. N.B. Plaats nooit klimtoestellen in zandbakken!